P9_TA(2022)0124

Stanje vladavine prava i ljudskih prava u Republici Gvatemali

Rezolucija Europskog parlamenta od 7. travnja 2022. o stanju vladavine prava i ljudskih prava u Republici Gvatemali (2022/2621(RSP))

(2022/C 434/11)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Gvatemali, posebno onu od 14. ožujka 2019. o stanju ljudskih prava u Gvatemali ([1]),

— uzimajući u obzir izjavu glasnogovornika potpredsjednika Komisije/Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 11. veljače 2022. o stanju vladavine prava u Gvatemali te izjavu od 23. ožujka 2022. o pogoršanju stanja vladavine prava u Gvatemali,

— uzimajući u obzir Sporazum o pridruživanju između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Srednje Amerike, s druge strane ([2]), a posebno njegovu klauzulu o ljudskim pravima,

— uzimajući u obzir smjernice Europske unije o braniteljima ljudskih prava,

— uzimajući u obzir izvješće visoke povjerenice UN-a za ljudska prava od 28. veljače 2022. o stanju ljudskih prava u Gvatemali,

— uzimajući u obzir izjavu glasnogovornika glavnog tajnika UN-a o Gvatemali od 11. veljače 2022.,

— uzimajući u obzir izjave Međuameričke komisije za ljudska prava (IACHR) od 22. veljače 2022. u kojoj se izražava zabrinutost zbog novih kršenja neovisnosti pravosuđa u Gvatemali, te izjavu IACHR-a i posebnog izvjestitelja UN-a za neovisnost sudaca i odvjetnika od 9. ožujka 2022. u kojoj se Gvatemalu poziva da zajamči neovisnost i nepristranost pri imenovanju novog glavnog državnog odvjetnika,

— uzimajući u obzir Opću deklaraciju o ljudskim pravima te konvencije UN-a o ljudskim pravima i njihove neobavezne protokole,

— uzimajući u obzir UN-ov Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966.,

— uzimajući u obzir Ustav Gvatemale,

— uzimajući u obzir članak 144. stavak 5. i članak 132. stavak 4. Poslovnika,

A. budući da je Gvatemala važan partner EU-a i njegov istomišljenik, o čemu svjedoči ključna uloga koju je ta država imala u regionalnoj integraciji u Srednjoj Americi privremenim predsjedništvom u Sustavu integracije srednjoameričkih država, rast trgovinske suradnje EU-a i Gvatemale, solidarnost s Ukrajinom i Europom i snažna osuda ruske invazije na Ukrajinu i njezina aktivna uloga na međunarodnim forumima, kao i konstruktivni dijalog s Veleposlanstvom Gvatemale u Bruxellesu u kontekstu izaslanstva Europskog parlamenta za odnose sa zemljama Srednje Amerike;

B. budući da je 2019. vlada Republike Gvatemale jednostrano odlučila prekinuti mandat Međunarodne komisije za borbu protiv nekažnjivosti (CICIG) koja je u toj zemlji djelovala 12 godina; budući da je u razdoblju kada su vlasti surađivale s CICIG-om, Gvatemala pokazala kontinuirani napredak u procesuiranju slučajeva ljudskih prava i korupcije;

([1]) SL C 23, 21.1.2021., str. 92.
([2]) SL L 346, 15.12.2012., str. 3.

C. budući da se od tada Gvatemala neprestano suočava s procesom institucionalnog kooptiranja i urušavanjem vladavine prava, sustavnom opstrukcijom i uznemiravanjem legitimnog rada sudaca i tužitelja, kampanjama ocrnjivanja, uhićenjima i zastrašivanjem pravosudnih djelatnika, posebno onih iz CICIG-a i Ureda posebnog tužitelja za borbu protiv nekažnjivosti (FECI), te intenziviranjem i povećanjem agresije nad organizacijama civilnog društva i braniteljima ljudskih prava te njihovom kriminalizacijom;

D. budući da su tužitelji za korupciju i organizirani kriminal u kojima su sudjelovali visoki državni dužnosnici i vlasnici poduzeća prikazivani kao kriminalci u brojnim kaznenim postupcima putem pritužbi pred Sudskom stegovnom komisijom i preliminarnih suđenja koja je pokretalo gvatemalsko Državno odvjetništvo kako bi ih uhitilo ili kako bi im se oduzeo imunitet od sudskih postupaka; budući da su porast broja tih sudskih postupaka protiv neovisnih sudaca, tužitelja i odvjetnika te nedostatak brze i učinkovite reakcije i zaštitnih mjera alarmantni;

E. budući da su prijetnje, uznemiravanje i rizik od proizvoljnog pritvaranja doveli do toga da je više od 20 sudaca najavilo da će otići iz Gvatemale u izgnanstvo radi zaštite svoje sigurnosti te tjelesnog i psihičkog integriteta te da bi izbjegli odmazdu od gvatemalskih vlasti budući da su slučajevi sutkinje Erike Aifán, bivših glavnih državnih odvjetnica Claudie Paz i Thelme Aldana te Juana Francisca Sandovala, koji je vodio FECI, samo neki od primjera uznemiravanja pravosudnih djelatnika u Gvatemali;

F. budući da se u članku 203. Ustava Gvatemale naglašava da sudbenu funkciju moraju izvršavati isključivo Vrhovni sud i drugi zakonom propisani sudovi; budući da nema napretka u izboru sudaca na upražnjena mjesta na Vrhovnom i Žalbenom sudu; budući da će ove godine predsjednik i Kongres imenovati tri ključne osobe: glavnog državnog odvjetnika, pravobranitelja za ljudska prava i predsjednika Revizorskog suda;

G. budući da će u svibnju 2022. biti izabran novi glavni državni odvjetnik Republike Gvatemale; budući da se u Ustavu Gvatemale navodi da glavnog državnog odvjetnika imenuje povjerenstvo za imenovanje koje se sastoji od predsjednika Vrhovnog suda, dekana pravnih fakulteta, članova odvjetničke komore i članova civilnog društva; budući da je u rujnu 2021. Ministarstvo vanjskih poslova SAD-a uvrstilo glavnu državnu odvjetnicu Republike Gvatemale i kandidatkinju za ponovni izbor Maríju Consuelo Porras te glavnog tajnika Ureda javnog tužitelja Angela Pinedu na tzv. Engelov popis kao korumpirane i nedemokratske aktere koji ometaju kazneni progon slučajeva korupcije; budući da glavni državni odvjetnik ima temeljnu ulogu u jamčenju vladavine prava, zaštiti i obrani ljudskih prava te borbi protiv korupcije i nekažnjavanja;

H. budući da su Međuamerička komisija za ljudska prava i posebni izvjestitelj UN-a za neovisnost sudaca i odvjetnika dali nekoliko preporuka za provedbu ustavne reforme postupaka za izbor glavnog državnog odvjetnika i sudaca visokih sudova u zemlji u skladu s međunarodnim standardima neovisnosti i nepristranosti;

I. budući da je vlada Gvatemale uložila napore u provedbu politika kojima se promiče transparentnost, borba protiv korupcije i borba protiv nekažnjavanja osnivanjem Predsjedničkog odbora za borbu protiv korupcije i Predsjedničkog odbora za mir i ljudska prava, koji bi trebali donijeti konkretne rezultate;

J. budući da je prema podacima organizacije Transparency International Gvatemala tijekom u proteklih deset godina pala za 59 mjesta na indeksu percepcije korupcije, s 91. (2010.) na 150. mjesto od 180 zemalja;

K. budući da se Dekretom 4-2020, poznatim kao Zakon o nevladinim organizacijama, koji je stupio na snagu u veljači 2022., nastoje ograničiti aktivnosti nevladinih organizacija jer se njime postrožuje nadzor vlade i otvara mogućnost za ukidanje nevladinih organizacija koje ne ispunjavaju administrativne zahtjeve;

L. budući da su nasilje i iznuđivanje koje provode moćne kriminalne organizacije i dalje ozbiljni problemi u Gvatemali i budući da je nasilje povezano s bandama važan faktor koji ljude potiče da napuste tu zemlju;

M. budući da je 2021. Ured visokog povjerenika UN-a za ljudska prava zabilježio 103 napada na borce za ljudska prava i šest ubojstava, kao i 33 napada na novinare; budući da se borci za zaštitu okoliša i zemljišta, autohtoni narodi i zajednice te borci za prava žena suočavaju s ozbiljnim prijetnjama; budući da Ured visokog povjerenika UN-a za ljudska prava ističe da državni i nedržavni akteri sve više zloupotrebljavaju kazneno pravo protiv boraca za ljudska prava i novinara kako bi ih kaznili ili spriječili zakonito obavljanje njihova rada;

N. budući da se autohtoni narodi i dalje suočavaju s višestrukom diskriminacijom te ekonomskim i socijalnim nejednakostima; budući da postoji potreba za jačanjem odnosa povjerenja između javnih institucija i autohtonih naroda provedbom mjera za zaštitu i ostvarivanje njihovih prava, uključujući pravo na slobodan, prethodni i informirani pristanak;

O. budući da su rodno uvjetovano i seksualno nasilje nad ženama i djevojčicama raširen i duboko ukorijenjeni problemi; budući da je gvatemalski Kongres 8. ožujka 2022. odobrio Dekret 18-2022, takozvani Zakon o zaštiti života i obitelji, kojim se pobačaj kriminalizira u svim okolnostima, uz zatvorske kazne u trajanju od 5 do 25 godina, te se zabranjuje rodna raznolikost i spolni odgoj u školama; budući da je nakon više prosvjeda na nacionalnoj i međunarodnoj razini predsjednik izrazio namjeru da uloži veto na taj dekret te da je 15. ožujka 2022. gvatemalski Kongres izglasao da se obustavi daljnji postupak u pogledu toga kontroverznog zakona;

P. budući da Gvatemala ima jednu od najviših stopa nejednakosti i neke od najgorih stopa siromaštva, pothranjenosti i smrtnosti majki i djece u toj regiji; budući da Gvatemala zauzima šesto mjesto po kroničnoj pothranjenosti u svijetu;

Q. budući da je EU i dalje jedan od glavnih partnera Gvatemale s obzirom na to da su joj u okviru Instrumenta za razvojnu suradnju u programskom razdoblju 2014. – 2020. dodijeljena 152 milijuna EUR, s naglaskom na sigurnosti opskrbe hranom, borbi protiv korupcije, miru i sigurnosti te konkurentnosti;

R. budući da je Aura Lolita Chávez, braniteljica okoliša iz Gvatemale i pripadnica autohtonog naroda te finalistica Nagrade Saharov Europskog parlamenta za 2017., napustila svoju zemlju nakon ozbiljnih napada, prijetnji smrću i kleveta te budući da je u slučaju povratka u Gvatemalu očekuje nekoliko sudskih postupaka; budući da bi njezina pravna i fizička sigurnost trebala biti zajamčena ako se odluči vratiti;

1. zabrinut je zbog pogoršanja stanja vladavine prava u Gvatemali i pravnih postupaka koje su Vrhovni sud i glavni tužitelj pokrenuli protiv neovisnih sudaca, odvjetnika i tužitelja koji istražuju ili kazneno gone kriminalne strukture povezane s visoko pozicioniranim državnim dužnosnicima i vlasnicima poduzeća;

2. osuđuje kriminalizaciju i pritvaranje te medijske kampanje diskreditiranja, prijetnje i uznemiravanje usmjereno protiv pravosudnih djelatnika uključenih u kazneni progon slučajeva korupcije i borbu protiv nekažnjavanja, kao i te iste aktivnosti usmjerene protiv boraca za ljudska prava i novinara; apelira na gvatemalske vlasti da okončaju te aktivnosti i da se drže vladavine prava i potpunog poštovanja neovisnosti grana vlasti kao ključnih elemenata u borbi protiv nekažnjavanja i korupcije;

3. poziva gvatemalske vlasti da smjesta provedu temeljite i nepristrane istrage prijetnji, uznemiravanja i kampanja stigmatizacije usmjerenih protiv pravosudnih dužnosnika i aktera civilnog društva kako bi se identificirale odgovorne osobe i kako bi ih se izvelo pred nadležne, neovisne i nepristrane sudove;

4. poziva gvatemalske vlasti da hitno poduzmu potrebne mjere kako bi se zajamčili sigurnost i integritet sudaca, tužitelja, odvjetnika, uključujući bivše odvjetnike CICIG-a, i boraca za ljudska prava, kao i onih koji su pritvoreni, te kako bi se zaštitilo njihovo pravo na pravičan sudski postupak; potiče vlasti da osiguraju siguran povratak osoba koje su bile prisiljene napustiti zemlju iz straha za svoju sigurnost;

5. podsjeća da su nužni poboljšani i djelotvorni kanali za dijalog u okviru gvatemalskih institucija radi promicanja demokratskih vrijednosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava;

6. ponovno potvrđuje da postupak odabira i imenovanja sudaca mora biti transparentan i participativan te da bi kandidate trebalo odabrati na temelju njihovih zasluga i dokazanih rezultata u pogledu poštovanja ljudskih prava, u skladu s međunarodnim standardima i Ustavom Gvatemale; u tom smislu poziva gvatemalske vlasti da zajamče pošten izbor sudaca, posebno u pogledu izbora glavnog državnog tužitelja i pravobranitelja za ljudska prava;

7. naglašava da donošenje restriktivnog zakonodavstva, kao što je Zakon o nevladinim organizacijama, može doprinijeti kolapsu sustava zaštite boraca za ljudska prava, čime se jača nekažnjavanje; traži da se ti zakoni opozovu;

8. potiče vladu Gvatemale da poduzme potrebne mjere za jačanje zakonodavstva i politika za zaštitu boraca za ljudska prava, uključujući borce za zaštitu okoliša i novinare, te da razvije javnu politiku za zaštitu boraca za ljudska prava u skladu s presudom Međuameričkog suda za ljudska prava iz 2014. i obvezom koju je Gvatemala preuzela pred Vijećem UN-a za ljudska prava 2018.; preporučuje vladi Gvatemale da ratificira Sporazum iz Escazúa;

9. pozdravlja činjenicu da su gvatemalske vlasti osnovale Predsjednički odbor za borbu protiv korupcije i Predsjednički odbor za mir i ljudska prava kao temeljne stupove vladina nacionalnog plana za inovacije i razvoj te radi provedbe politika kojima se promiče transparentnost, borba protiv korupcije i borba protiv nekažnjavanja; potiče te odbore da ostvare konkretne rezultate;

10. potiče vladu Gvatemale na daljnju suradnju sa svim UN-ovim i regionalnim mehanizmima za ljudska prava kako bi se unaprijedilo promicanje i zaštita ljudskih prava u toj zemlji; preporučuje vladi Gvatemale da produlji mandat Ureda visokog povjerenika UN-a za ljudska prava u Gvatemali na razuman rok;

11. pozdravlja djelovanje veleposlanstava država članica EU-a i Delegacije EU-a u Gvatemali u pogledu mjera zaštite boraca za ljudska prava; poziva Komisiju da znatno proširi i aktivnije provodi mjere zaštite, uključujući proširenje promatranja saslušanja kriminaliziranih boraca za ljudska prava, posebno boraca za ljudska prava u području okoliša i boraca za ljudska prava žena, među ostalim povećanjem potpore neovisnim organizacijama civilnog društva;

12. poziva EU i njegove države članice da iskoriste mehanizme utvrđene u sporazumu o pridruživanju i sporazumu o političkom dijalogu i suradnji kako bi snažno potaknuli Gvatemalu da provede ambiciozan plan u području ljudskih prava i da se bori protiv nekažnjavanja radi poboljšanja stanja ljudskih prava u toj zemlji;

13. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, Europskoj službi za vanjsko djelovanje, posebnom predstavniku EU-a za ljudska prava, vladama i parlamentima država članica, Organizaciji američkih država, Europsko-latinskoameričkoj parlamentarnoj skupštini, predsjedniku, vladi i parlamentu Republike Gvatemale, Tajništvu za srednjoameričku gospodarsku integraciju i Srednjoameričkom parlamentu.